

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. VII. Aliud Jansenii fundamentum destruitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

tamen animus motum quò superioribus deser-
cis, inferiora diligit; & ideo naturalis est lapi-
de ille motus, animo verò ille voluntarius. Item
idem S. Doctor in libro de gratia & lib. arbit.
quem pro concilianda libertate cum gratia edi-
dit, cap. 2. relatis his Scripturæ verbis: *Apposui
tribunum & aquam, ad quodcumque volueris exten-
de manum tuam. In conspectu hominis vita & mors,
quodcumque placuerit, dabitur ei*, subjungit excla-
mando: *Ecce apertissime videmus expressum liberum
homine mens arbitrium: illis scilicet verbis, quæ
manifestè sonant libertatem indifferentiæ circa
bonum & malum.*

Ex his tribus ultimis testimoniis patet D. Au-
gust. admisisse libertatem indifferentiæ, non
solum in libris quos scripsit adversus Mani-
chos (ut fatetur Jansenius) sed etiam in con-
centrationibus quas habuit contra Pelagianos.
Non ergo in Augustini doctrina paradoxum
invidium est, quòd actus aliquis voluntatis
propterea sit liber, quia ab illo desistere volun-
tas, & non agere possit Imò potius mira, nova,
& falsa est Adversariorum sententia, liberta-
tem in sola spontaneitate seu immunitate à co-
actione constituentem, & asserens nullum posse da-
ri actum à voluntate illicitum, qui non sit liber;
cum in actibus elicitis voluntas cogi non pos-
sit. Unde illis cum Augustino dicere licet: *Mira
sunt que dicitis, nova sunt que dicitis, falsa sunt que
sentitis: mira stupemus, nova cavemus, falsa convinci-
mus.*

§. VII.

Aliud Jansenii fundamentum destruitur.

Objicit præterea Jansenius: Eo ipso quòd
homo sponte agit & non coactè, liberè
operatur. Ergo libertas in sola spontaneitate seu
immunitate à coactione consistit. Consequen-
tia patet, Antecedens probatur ex Augustino
lib. 3. de libero arbit. cap. 4. ubi ait homines justè
puniri, quos Deus prævidet peccaturos, quia
Dns præscientiâ suâ non cogit faciendâ que futura
sunt. Item disputans cum Pelagianis, non aliter
cum efficacia gratiæ arbitrii conciliat liberta-
tem, quam asserendo voluntatem à gratia non
cogi, ut patet ex libro 1. operis imperfecti pagi-
nato 150. & 151. ubi Juliano ita percontant: *In-
terrogo ad quem modum liberetur voluntas, ut bonum
semper velle cogatur, & malum velle non possit: an ut
utramque possit appetere? respondet: Absit ut di-
catur à nobis; sicut enim cogitur, non vult.* Idem vi-
dere est apud Prosperum, Fulgentium, & alios
SS. Patres, quorum omnium sententiam expre-
ssit Petrus Diaconus in libro ad Fulgentium cap.
6. dicens: *Pater attrahit ad veram libertatem, non
volentia necessitate, sed infundendo charitatem per
spiritum sanctum.*

Confirmatur: SS. Patres passim docent vo-
luntarium seu spontaneum, & liberum esse om-
nino synonyma, omnemque actum voluntatis,
eo ipso quòd voluntarius & spontaneus est, li-
berum esse: Ergo arbitrii libertas in eo sita est,
quòd homo sponte seu voluntariè operetur,
non verò in eo quòd agat cum electione & in-
differentia. Consequentia est manifestata, Antec-
edens probatur variis SS. Patrum testimoniis:
Tertullianus enim lib. 2. contra Marcionem
cap. 6. ait: *Libertatem arbitrii in utramque partem
concessam esse homini, ut bono spontè servando, &*

*A malo sponte vitando, sui dominus constanter occurre-
ret.* Prosper verò libro contra Collatorem
cap. 18. seu potius 19. hanc tradit liberi arbitrii
definitionem: *Liberum arbitrium est rei sibi plia-
cita spontaneus appetitus.* Quam definitionem
ex Augustino desumpsit, qui libro de duabus
animabus cap. 1. liberam voluntatem defi-
nit *animi motum, cogente nullo.* Item Damasce-
nus lib. 3. fidei cap. 14. dicit: *Arbitrii libertas ni-
hil aliud est quam voluntas.* Idem asserit Hugo à
S. Victore in Summa sent. 2. cap. 4. *Liberum ar-
bitrium (inquit) ex eo dicitur, quòd est volunta-
rium.* Favent etiam Anselmus & Bernardus:
ille enim libro de concord. cap. 2. sic ait: *Ex liber-
tate sit quod sit ex voluntate: iste verò in libro
de gratia, & libero arbitrio sic dicitur: Ubi er-
go consensus, ubi voluntas: porro ubi voluntas, ibi li-
bertas.*

Ut hæc testimonia, quæ primà fronte appa-
rent difficilia, clarè exponantur, & Jansenia-
næ opinionis latebræ ac insidiæ faciliùs dere-
gantur. Notandum est primò, coactionis no-
men tripliciter sumi: Primò strictè & rigorosè,
pro internâ violentia, quâ voluntas invita
prorsus ac reluctans ad volendum adigatur; quo
pacto usurpatur communiter à Philosophis &
& Theologis, qui coactum definiunt, id quod
est à principio extrinseco, passio non consentiente
vim, ut disputatione præcedenti vidimus. Se-
cundò largè & improprie, prout vim tantùm
moralem significat, quæ efficit ut id quod agi-
mus, etsi voluntarium simpliciter & liberum sit,
aliquatenus tamen non voluntarium, seu invol-
untarium secundum quid appelletur; sic vulgò
dicimus mercatorem, metu naufragii coactum,
projicere merces in mare, & agrorum metu
mortis, agrè licet & invito, permittere bra-
chium sibi abscindi. Tertio necessitas simplex,
quam libertati opponimus, coactionis nomine
plerumque à SS. Patribus appellatur, ut docent
Bellarminus libro 3. de gratia & lib. arb. cap. 6.
& Estius in 2. dist. 21. §. 2. & patet ex Augustino
disp. 1. contra Fortunatum Manichæum, ubi
illum sic affatur: *Quomodo habemus peccata, si
natura contraria nos cogit facere quod facimus? qui
enim cogitur necessitate aliquid facere, non peccat: Et
disp. 2. docet quòd Manichæi affirmabant, ani-
mam à contraria natura cogi delinquere: id est ex
ipsius interpretatione, si pellici ad peccan-
dum, ut resistendi potestas nulla sit. In eodem sen-
su nomen coactionis usurpat S. Thomas in 2.
dist. 25. quæst. 1. art. 2. dum dicit intellectum vi
demonstrationis cogi, id est necessitari ad essentien-
dum.*

Notandum secundò, quòd cum spontaneum
coactò opponatur, tot spontanei, quot coacti
species esse debent. Unde spontaneum primò
strictè & rigorosè usurpatur pro eo quod sit
absque violentia ab agente extrinseco impressa;
& hoc modo voluntas in omnibus actibus elici-
tis agit spontaneè, cum in illis nullam possit
pati violentiam, ut disputatione præcedenti
ostendimus. Secundò spontaneum interdum
sumitur pro eo quod vim seu coactionem mo-
ralem excludit: nam ut coactus, invitus, ac
nolens agere dicitur, quem impendentis peti-
culi metus ad agendum impellit; sic spontè ac
volens agere dicendus est, qui nullâ vi extrinse-
cùs admotâ, nutu tantum suo agere cernitur.
Tertio, sicut coactum interdum sumitur pro
necessario, seu ad unum tantum determinato;
ita

ita spontaneum nonnunquam à SS. Patribus usurpatur pro eo quod liberum est, & simplicem seu absolutam necessitatem excludit. Idem dicendum est de voluntario; nam quod perfectè liberum, & absolutè necessitatis expers est, interdum à SS. Patribus voluntarium simpliciter appellatur, ut patet ex illo Augustini: *Peccatum adeo voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium.*

235. Notandum tertio ex D. Thoma quæst. 22. de verit. art. 5. in voluntate duplicem debere distinguere conceptum, unum naturæ, alium voluntatis formaliter. Conceptus naturæ est illi communis cum omnibus aliis rebus creatis, & in hoc consistit, quòd sicut aliæ res aliquid bonum sibi proprium & conveniens, vel ad aliquam operationem sibi connaturalem ex natura sua determinatæ sunt; ita voluntas, in quantum est natura quædam, aliquid naturaliter vult; nam voluntas hominis naturaliter tendit ad beatitudinem, & voluntas Dei ad sui dilectionem. Conceptus voluntatis est illi proprius & peculiaris, & consistit in eo quòd in ordine ad aliqua indifferenter & indeterminatè se habeat. Unde D. Thomas 1. p. quæst. 41. art. 2. ait: *Voluntas & natura secundum hoc differunt in causando, quòd natura determinata est ad unum, sed voluntas non est determinata ad unum.* Et paulò post: *Eorum igitur voluntas principium est, quæ possunt sic vel aliter esse; eorum autem quæ non possunt nisi sic esse, principium natura est.* Et quæst. 2. de potentia art. 3. *Voluntas (inquit) in quantum voluntas, cum sit libera, ad utrumlibet se habet; potest enim voluntas agere vel non agere; & si respectu alicujus hoc voluntati non convenit, hoc accidit voluntati, non in quantum voluntas est, sed ex inclinatione naturali, &c.* Ex quibus patet liberum arbitrium esse ipsam voluntatem, nimirum quatenus voluntas est, non quatenus natura; subindeque idem esse juxta D. Thomam, fieri ex voluntate, ut voluntas est formaliter, & fieri ex libero arbitrio. His præmissis,

236. Ad argumentum respondeo, negando Antecedens. Ad cuius probationem dico, quòd quando S. Augustinus ait homines justè puniri, quos Deus prævidet peccaturos, quia Deus præscientiâ suâ non cogit faciendâ quæ futura sunt, nomine coactionis non intelligit strictam illam & rigorosam violentiam, de qua loquuntur Philosophi & Theologi, sed nomen illud usurpat pro simplici necessitate, & docere intendit, nullam à Dei præsentia voluntatibus nostris inferri necessitatem, quæ à peccato excuset. Similiter in concertationibus cum Pelagianis eadem notione coactionis nomen usurpat, cum docet gratiam efficacem nostras non cogere voluntates; nam eodem modo illam sumit quo Julianus, cui interroganti respondet: Julianus autem dum Augustinum interrogat, *Ad quem modum liberetur voluntas ut bonum semper velle cogatur, nomine coactionis, intelligit simplicem necessitatem, quæ uni parti voluntatem affigat, ut fatetur Jansenius lib. 2. de hæresi Pelag. cap. 1. ubi de Pelagianis, præcipue de Juliano loquens sic ait: Hanc autem necessitatem subinde coactionem vocat: non enim tam intelligit coactionem propriè dictam, quæ sit remittente voluntate, quam illam ad unam partem additionem, quæ liberum arbitrium non nisi ad bonum, vel non nisi ad malum velle posse diceretur.* Ergo cum Augustinus respondet Juliano: *Ab sit ut dicatur à nobis; si enim cogitur, non*

A vult, nomine coactionis simplicem necessitatem intelligit, quam cum gratia efficaci pugnare Julianus putabat, & ipse Augustinus negabat. Dum verò idem S. Doctor liberam voluntatem definit *animi motum, cogente nullo, de coactione moralis intelligi debet: nam ut ipsemet Jansenius lib. 4. de statu naturæ lapsæ cap. 21. ad eum locum explicandum annotat, Quisquis timore compulsus aliquid facit, non facit hoc nullo cogente, & consequenter non voluntate, seu volens, prout Augustinus, sed necessitate, hoc est nolens, inritus, & coactus facit.*

Ad confirmationem dicendum est, quòd quando SS. Patres asserunt voluntatem esse liberam, quia sponte agit, hoc nomen usurpant, prout non solum rigidam coactionem, sed etiam simplicem necessitatem excludit. Similiter cum docent quòd arbitrii libertas nihil est aliud quàm voluntas; quòd fit ex voluntate, fieri in libertate; quòd ubi est voluntas, ibi est libertas, &c. loquuntur de voluntate secundam quòd formaliter voluntas est, & prout distinguitur à seipsa quatenus habet rationem naturæ: quia nunquam contingit voluntatem ut voluntas est, velle, nisi liberè velit, & cum potestate ad oppositum; nam ut ex D. Thoma supra retulimus: *Voluntas in quantum voluntas, cum sit libera, indifferenter se habet ad utrumlibet.*

§. VIII.

Testimonia D. Thomæ ab Adversariis objecta exponuntur.

MULTA congerunt, & accumulunt Jansenius & Vincentius Lenis D. Thomæ testimonia, quæ favere videntur eorum sententiæ: ea tamen ad tria genera seu capita revocari possunt. Primum est eorum in quibus affirmat naturalem necessitatem non repugnare libertati voluntatis, ut 1. p. quæst. 82. art. 1. ad 1. ubi ait: *Necessitas naturalis non aufert libertatem voluntatis.* Idem docet quæst. 22. de verit. art. 5. ad 1. & ad 3. & quæst. 10. de potentia art. 2. ad 5. ex quo ibidem inferit, Deum liberè seipsam diligere, & Patrem liberè producere Spiritum sanctum.

Secundum est eorum, quibus videtur asserere, hominem esse liberum arbitrii, per solam libertatem à coactione, cujusmodi est quo art. 2. dist. 25. quæst. 1. art. 4. *Liberum arbitrium dicitur ex eo quòd cogi non potest.* Et 1. p. quæst. 83. art. 2. ad 3. *Homo peccando, liberum arbitrium dicitur per se, non quantum ad libertatem naturalem, quæ est à coactione, sed quantum ad libertatem quæ est à culpa & miseria.* Ubi videtur supponere libertatem naturalem, seu essentialem, per solam immunitatem à coactione salvari.

Tertium est eorum, quibus docere videtur, opus esse laude vel vituperio dignum, in meritum vel demeritorium, ex eo solum quòd voluntarium & spontaneum est, seu liberum à coactione; v. g. hic quæst. 6. art. 2. ad 3. ubi ait: *Laus & vituperium consequuntur actum voluntarium, secundum perfectam voluntarii rationem, quæ in brutis invenitur in brutis.* Et in 3. dist. 12. quæst. 2. art. 1. ad 3. ubi sic habet: *Impotentia coactionis, quæ opponitur voluntario, tollit rationem meriti & demeriti, non impotentia quæ est ex perfectione, in bonitate vel malitia, quia hoc voluntarium non tollit, sed ponit voluntarium confirmatum ad unum.*